

УКРАЇНА

(19) UA (11) 13043 (13) U
(51) МПК (2006)
G01P 3/26

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС

ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

видається під
відповідальність
власника
патенту

---

(54) ВИМІРЮВАЧ КУТОВИХ ШВИДКОСТЕЙ

1

2

(21) u200508514

(22) 05.09.2005

(24) 15.03.2006

(46) 15.03.2006, Бюл. № 3, 2006 р.

(72) Гордін Олександр Григорович, Андропова
Олена Олександрівна

(73) НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕР-
СИТЕТ ІМ. М.Є.ЖУКОВСЬКОГО "ХАРКІВСЬКИЙ
АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ"

(57) Вимірювач кутових швидкостей, що містить
камери, які не сполучаються одна з одною, вико-
нані герметичними і повністю заповнені діелектри-
чною рідиною з густиною, рівною густині рідкого
носія кінетичного моменту, електромагнітний при-

стрій, пристрої знімання інформації зі збудниками
коливань, пружні стрічкові розтяжки диференціа-
льних перетворювачів поміщені в жорсткі, нерухо-
мі, герметичні, вакуумовані капсули з круглими
мембранами за допомогою жорсткої тяги, нерухо-
мо закріпленої в центрах пружних елементів, які
нерухомо встановлені в торцях капсул, який **відрі-**
зняється тим, що камери виконані сферичними,
зрізаними площинами, які паралельні площинам,
що утворені осями системи координат OXYZ, еле-
ктромагнітний пристрій розміщено під кутом 45° до
площин XOY та YOZ, вимірювач має 12 пристроїв
знімання інформації, які розміщено попарно.

Корисна модель відноситься до області при-
ладобудування і вимірювальної техніки і може бу-
ти використана у вимірювальних і інформаційно-
командних комплексах систем управління рухоми-
ми об'єктами для отримання інформації про кутову
швидкість об'єкту відносно трьох осей у просторі.

Відомий вимірювач кутових швидкостей, що
містить камери, які не сполучаються одна з одною,
виконані герметичними і повністю заповнені діеле-
ктричною рідиною з густиною, рівною густині рідко-
го носія кінетичного моменту, електромагнітний
пристрій, пристрої знімання інформації зі збудни-
ками коливань, пружні стрічкові розтяжки дифере-
нціальних перетворювачів поміщені в жорсткі, не-
рухомі, герметичні, вакуумовані капсули і з
круглими мембранами за допомогою жорсткої тя-
ги, нерухомо закріпленої в центрах пружних еле-
ментів, які нерухомо встановлені в торцях капсул
[А.с. СРСР №904444, кл. G01P 3/26, 1980].

Недоліком цього вимірювача кутових швидкос-
тей є відсутність вимірювання кутової швидкості по
третьої осі.

Завдання, яке поставлене - вимірювання кутो-
вих швидкостей навколо трьох осей, зв'язаних з
корпусом вимірювача.

Поставлене завдання досягається тим, що ка-
мери виконані сферичними, усіченими площина-
ми, паралельними площинам, утвореними осями

системи координат OXYZ; електромагнітний при-
стрій розміщено під кутом 45° до площин
XOY та YOZ; вимірювач має 12 пристроїв знімання
інформації, які розміщено попарно.

На Фіг.1 зображена спрощена конструктивно-
компонувальна схема пристрою (зовнішня сфера
прозора); на Фіг.2 - загальний вид пристрою (зов-
нішня і внутрішня сфери прозорі), на Фіг.3 - зовні-
шній вигляд пристрою із зображеннями елементів,
на Фіг.4 - поперечний розріз С-С.

Вимірювач кутових швидкостей містить за-
мкнутий порожнистий сферичний, усічений пло-
щинами, паралельними площинам, утвореним
осями системи координат OXYZ, корпус камери 1,
в центральній частині якого розташована жорстко
з ним зв'язана сферична, усічена площинами па-
ралельними площинам, утвореним осями системи
координат OXYZ, порожнина камери 2 з рідким
носієм кінетичного моменту 3, шість струнних ди-
ференціальних перетворювачів 4, 5, 6, 7, 8, 9 що
являють собою пружні стрічкові розтяжки при-
строю знімання інформації, зі збудниками коли-
вань 10, 11, 12, 13, 14, 15 (у вигляді постійного
магніту). Рідина 3 в порожнині камери 2 приво-
диться в обертання за допомогою електромагніт-
ного пристрою 16 одним з відомих способів. Елек-
тромагнітний пристрій 16 розміщено під кутом 45°
градусів до площин XOY та YOZ.

(19) UA (11) 13043 (13) U

Сферична, усічена площинами, паралельними площинам, утвореним осями системи координат OXYZ, порожнина камери 2 носія кінетичного моменту 3 обмежена по торцях шістьма круглими пружними мембранами 17, 18, 19, 20, 21, 22.

Пружні стрічкові розтяжки 4, 5, 6, 7, 8, 9 пристрою знімання інформації із збудниками коливань (магнітами) 10, 11, 12, 13, 14, 15 поміщені в жорсткі герметичні вакуумовані капсули 23, 24, 25, 26, 27, 28, які нерухомо закріплені в торцях корпусу камери 1 вимірника. Пружні стрічкові розтяжки 4, 5, 6, 7, 8, 9 сполучені з круглими мембранами 17, 18, 19, 20, 21, 22 за допомогою жорстких тяг 29, 30, 31, 32, 33, 34, які нерухомо укріплені в центрах пружних елементів (круглих тонких пластин) 35, 36, 37, 38, 39, 40, встановлених у вільних торцях капсул 23, 24, 25, 26, 27, 28. Пружні елементи 35, 36, 37, 38, 39, 40 нерухомо сполучені по контуру з капсулами 23, 24, 25, 26, 27, 28.

Жорсткі тяги 29, 30, 31, 32, 33, 34 своїми кінцями закріплені на круглих мембранах відповідно 17, 18, 19, 20, 21, 22 в точках, віддалених від центру мембрани на певну відстань. Кожна із струн (пружних стрічкових розтяжок пристрою знімання інформації) диференціальних перетворювачів 4, 5, 6, 7, 8, 9 одним кінцем сполучена з жорсткою тягою 29 або 30, або 31, або 32, або 33, або 34, а другим кінцем сполучена з торцем корпусу камери 1 вимірника і має попереднє (первинне) натягнення.

Розміщення струнних диференціальних перетворювачів 4, 5, 6, 7, 8, 9 в герметичних вакуумованих капсулах 23, 24, 25, 26, 27, 28 забезпечує необхідні точності і енергетичні характеристики останніх шляхом підвищення добротності резонаторів.

Вузол електромагнітного пристрою 16, мембрани 17, 18, 19, 20, 21, 22, жорсткі тяги 29, 30, 31, 32, 33, 34, а також пружні елементи 35, 36, 37, 38, 39, 40 капсул характеризуються густиною, рівною щільності рідких наповнювачів 3. Це приводить до виключення погрешностей вимірювача при русі корпусу вимірювача з прискоренням. Подібне співвідношення щільності конструктивних елементів вимірника і рідких наповнювачів може бути забезпечено шляхом вибору матеріалів з відповідною густиною, а також шляхом підбору об'ємів (розмірів) конструктивних елементів. Пари струн диференціальних перетворювачів 4, 5, 6, 7, 8, 9 розташовані у взаємно перпендикулярних площинах

XOY, XOZ і YOZ, що проходять через центр O сферичної, усіченої площинами, паралельними площинам, утвореним осями системи координат OXYZ, порожнини камери 2. Вектор кінетичного моменту $\vec{H}$ знаходиться під кутом 45 градусів до кожної з площин XOY, XOZ і YOZ.

Вимірювач кутових швидкостей працює таким чином. За наявності кутової швидкості корпусу ω_z відносно однієї з осей чутливості (OZ) вимірювача з'являється гіроскопічний момент відносно осі OY. При цьому рідина 3 - носій кінетичного моменту в сферичній, усіченій площинами, паралельними площинам, утвореним осями системи координат OXYZ, порожнини камери 2 створює максимальний перепад тиску на мембрані 17 в місцях кріплення жорсткої тяги 29. Це викликає зміну первинного натягнення струн диференціальних перетворювачів 4 і 6: натягнення однієї струни збільшується, інший - зменшується, що обумовлює зміну власних частот коливань струн. Вихідним сигналом при наявності кутової швидкості ω_z обертання корпусу вимірювача відносно осі OZ служить різниця частоти власних коливань струн диференціальних перетворювачів 4 і 6.

При обертанні корпусу камери 1 вимірника з кутовою швидкістю ω_y відносно осі OY чутливості вимірювача мають місце процеси, аналогічні описаним. Вихідним сигналом при вимірюванні кутової швидкості обертання корпусу вимірювача відносно осі OY служить різниця частоти власних коливань струн диференціальних перетворювачів 5 і 7.

При обертанні корпусу камери 1 вимірника з кутовою швидкістю ω_x відносно осі OX чутливості вимірювача мають місце процеси, аналогічні описаним. Вихідним сигналом при вимірюванні кутової швидкості обертання корпусу вимірювача відносно осі OX служить різниця частоти власних коливань струн диференціальних перетворювачів 8 і 9.

Використання пропонованого вимірювача кутових швидкостей в інформаційно-командних комплексах систем управління рухомих об'єктів в умовах лінійних прискорень і вібрацій дозволить на порядок підвищити точність визначення динамічних параметрів руху літального апарату (інерціальних параметрів), спростити узгодження комплексу командних приладів з бортовими цифровими обчислювальними пристроями, а також вимірювати одним приладом три компоненти вектора $\vec{\omega}$.

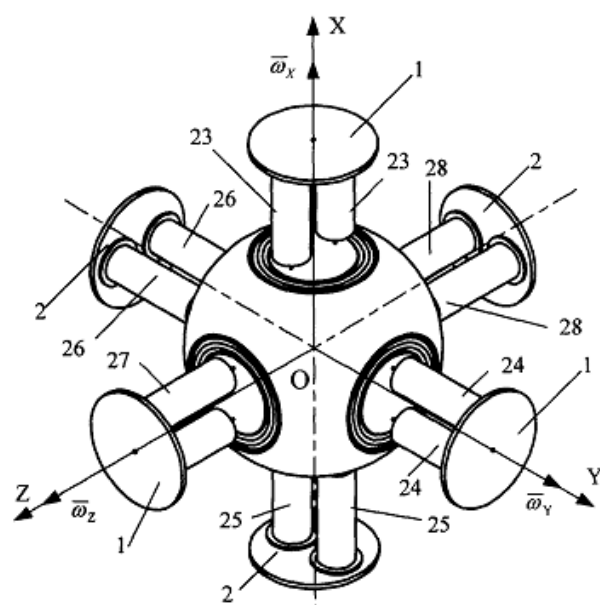

Fig. 1

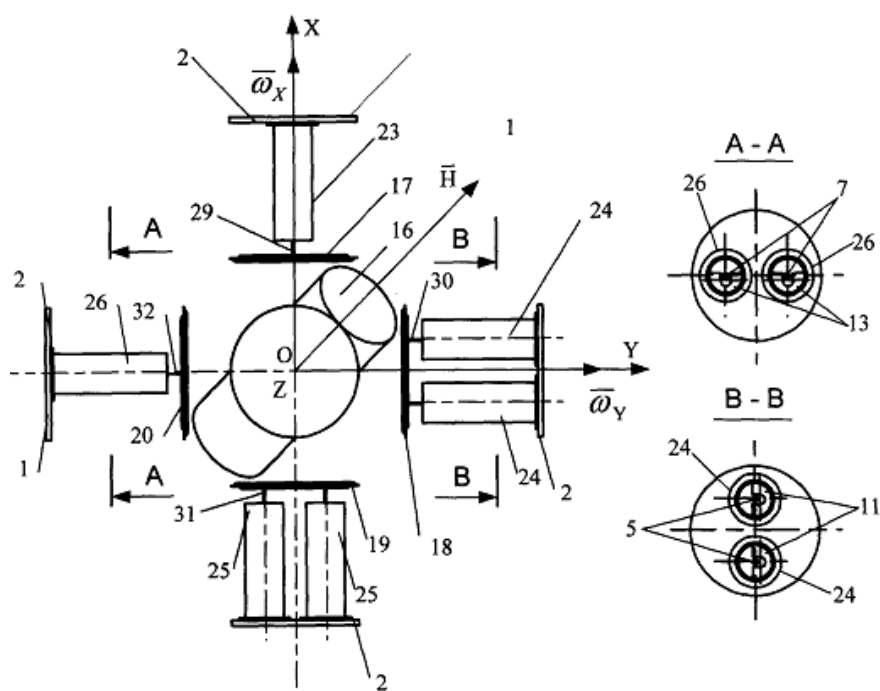

Fig. 2

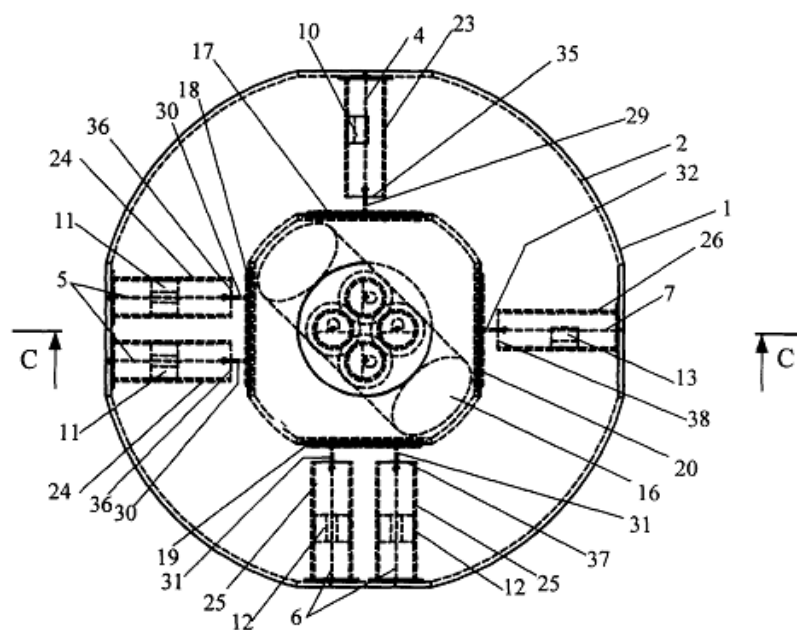

Fig. 3

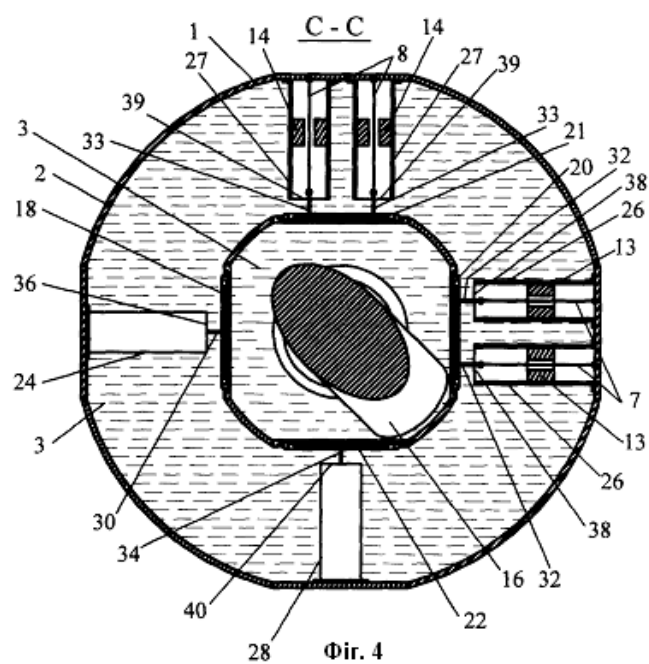

Fig. 4